Sangerhusani extincti.

scaris. Neque post *præfatorum combustionem* per inquisitionem diligentem alii sunt inventi prædictis erroribus & hæresibus maculati.

Unde huic *libro quarto* positurus finem, puto, me ad omnia & singula tibi regulariter & plenarie respondisse. *Mala* vero, quæ in fine libri tertii epilogo ponebas, *in sacro Constantiensi concilio* penitus abradentur, & medicamina medici constituendi adhibebunt, me suffragante, qui genus humanum vario delusum errore ad veritatis viam reducere possum, una cum Patre & Spiritu Sancto, æterno & vero summoque Deo cuncta regente in secula seculorum. Amen.

Supr. f. 88.

LIBER QVINTUS.

Metuit Ecclesia inanem eventum CONCILII CONSTANTIENSIS ratione unionis, exemplo irriti CONCILII IN SAVONA inter GREGORIUM XII. & PETRUM DE LUNA: Qui ambo consenserint de loco & tempore, irrito eventu. Similia CONCILII PISANI fata describuntur.

METRUM.

Ecclesiæ metus de irrito reformationis in Concilio Constantiensi successu.

O Mi sponse pie, radiosos orbe statutos
Mente regens cœlos, sis miserens miseræ,
Jam clemens statue *rotæ* tandem *ruituræ*
Finem fortunæ, tenera quæ miseris.
Cessit, & elisa est *lux*, quondam splendida multis:
Fata dicant triste, *sors graviora parat.*
Plango jam misera, vilis fleo, fontibus ustæ
Nullus adest Notus: Omnis amicus abest.
Experior, sorte solum felice fruenti
Plaudere fata, Deos, astra viasque hominum.
Altera sum *Megæra* merens, quæ crine soluto
Nobilis Alcidis anxia flevit iter.
Heu, tellure jacens est mœstus *Job* sociatus:
Mœsta, sed exhausta spe, nece cocta feror.
Facta priora monent, me non cito credere posse.
Hinc sequor, & promo, quæ sit mihi *causa doloris.*

PROSA LIBRI QUINTI.

DISTINCTIO I.

Auguratur Ecclesia, pacem ac reformationem Ecclesiæ in Concilio Constantiensi vix ex voto successuram. De Gregorii XII. electione differitur.

EA omnia ac singula, quæ in præcedenti libro ad mei consolationem aptissime pronunciasti, gratanter suscipio, sperans, quæ sic proposuisti, affutura: ut videlicet in *Constantiensi Concilio* rupta & discissa *reformentur*. Et de *hæreticorum* pœna *igne crematorum* me lætari multum, nosse debes.

Reformatio in Concilio expectata.

Timeo tamen, *hæc bona* tua nuncia *non eventura*: Cum argumentis ac rationibus id probare velim, veritatis testimonio roboratis. Nosti enim, novitque mundus universus, quanta diligentia filii mei pro hac, quam exopto, unione laboraverint dudum, & nihil effecerint in effectu, & præsertim post obitum felicis recordationis *Innocentii Papæ VII.*

Spes sæpe fallitur.

Tunc namque *anno* à nativitate tua, & mi sponse amantissime, *MCCCCVI. Indictione XIV. die Martis, XXIII die mensis Novembris, in die sancti Clementis*, Apostolica *sede* pastore *vacante*, congregati, & ad invicem collegialiter adunati, pro futura summi Pontificis electione celebranda, Reverendissimi in Christo Patres & Domini, Domini *Angelus Hostiensis Florentinus*, *Henricus Tusculanus Neapolitanus*, *Antonius Penestrinus Aquilegensis*, *Episcopi*: *Angelus tituli sancti Marci Constantiensis*, *Jordanus tituli sancti Martini in montibus de Ursinis*, *Johannes tituli sanctæ crucis in Hierusalem Ravennacensis*, cum cæteris filiis meis *Cardinalibus*, in communi Capella sacri palatii Apostolici *Romæ* apud sanctum Petrum convenerunt: Tibi Deo atque tuæ benedictæ matri, virgini gloriosæ Mariæ, ac sanctis Apostolis Petro & Paulo, totique cœlesti curiæ *juraverunt*: Et ad invicem unus alteri, & è contra, solenniter se obligando *promiserunt*, quod si quis eorum ad apicem summi Apostolatus assumtus esset, *pro integratione unitatis Christianorum renunciaret effectualiter juri suo & papatui, pure, libere & simpliciter, si & quando Antipapa, qui esset, & pro tempore foret, renunciaret, & cederet prætenso juri suo & papatui*, sive decederet, dummodo AntiCardinales effectualiter vellent cum eisdem Dominis de sacro Collegio sic & sic convenire, ut ex utroque collegio sequeretur justa, canonica electio unici summi Romani Pontificis: Et qui sic electus foret in summum Pontificem, infra tres menses à die inthronisationis suæ mitteret solennes oratores ad ipsum Antipapam pro unico summo eligendo Papa, & deputarentur locus & tempus, ubi & quando convenire deberent pro hoc periculoso schismate extirpando.

Fata anni 1406.

Conventio Cardinalium in electione Papæ, ante Conc. Const.

Juramentum Cardinalium ante Conc. Const.

Resignatio Papatus promissa à Papa recens electo

Hinc anno, quo supra, mensis prædicti die XXX. electus fuit à Dominis Cardinalibus unanimiter & concorditer in summum Pontificem Dominus *Angelus tituli sancti Marci, presbyter Cardinalis*, dictus *Gregorius XII.* Qui eodem die immediate post electionem *idem votum, sacramentum, & promissionem fecit*, prout in instrumento desuper confecto plenarie continetur: Et se ipsum manu propria subscripsit, omnia se firmiter impleturum effectualiter, omnia, quæ pro sanctæ unionis modo & via fieri possent, prout *in solenni conventione* prius ipse cum aliis voverat & juraverat.

Electio Gregorii XII. Papæ ante Conc. Constant.

Juramentum ejus.

DISTINCTIO II.

Epistola Gregorii XII. ad Petrum de Luna seu Benedictum XIII. de unione sancienda.

GRegorius igitur electus, volens suis satisfacere voto & juramento, tanquam vigilans custos gregis sibi commissi, *Petro de Luna*, qui se usque in diem hodiernum pro Papa gerit, scripsit in hunc modum;

GREGORIUS, Episcopus, servus servorum Dei, PETRO de LUNA, quem nonnullæ gentes in hoc miserabili schismate Benedictum XIII. appellant, pacis & unionis affectum. Qui se humiliat, inquit veritas, exaltabitur, & qui se exaltat, humiliabitur. Cujus salutberrimam monitionem, quando nobis ex alto promittitur, obedienter secuti, decernimus per literas nostras, omni contentione seposita, benigne te affari, & ad redintegrationem Ecclesiæ cohortari, imo te invitare ad id consilium capessendum, quod nos ipsi pro pace Christianorum accepimus. Vides, quanta mala, quanta pericula, quanta incommoda, quanta denique Christianæ religionis infamia jam per XXX. annos ex hac pestilenti & nefaria seditione in populo Dei provenerint, quantaque nisi provideatur, sint quotidie proventura.

Gregorius invitat Benedictũ ad unionem.

Et infra: Non videtur semper de summo jure disputandum, sæpe rigor ipsi utilitati & tempori cedit. Nam si mulier illa & juri suo renunciare, & proprio se filio spoliare voluit, ne sectionem unius pueri videret: Quanto magis nobis, si malitia operante ad optatam unionem venire non possumus per justitiæ vias, pie cedendum videtur. Quare exurgamus ambo, in unum unionis affectum concurramus, feramus salutem Ecclesiæ jam hoc diuturno morbo afflictæ. Ad hoc te hortamur, ad hoc te invitamus, paratique sumus & offerimus, nostro verissimo juri & papatui cedere & renunciare. Et efficaciter faciemus, si, & quando tu renunciaveris & cesseris prætenso juri & papatui tuo vel decesseris: Vel quicunque successor tuus renunciaverit & cesserit prætenso juri & papatui suo, vel decesserit. Dummodo illi, qui apud partem tuam pro Cardinalibus se gerunt, sic convenire & concordare cum venerabilibus fratribus nostris, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, velint cum effectu; Ut exinde canonica unici Romani Pontificis sequatur electio. Itaque ut prædicta expeditiorem consequantur effectum, celeriter mittemus oratores nostros, qui de loco habili & decenti ad hujus rei executionem disponant. Et insuper pendente hujusmodi unionis contractu non faciemus nec creabimus aliquem Cardinalem, nisi forte causa coæquandi numerum fratrum nostrorum cum numero illorum, qui apud te pro Cardinalibus se gerunt, ut sic pares ex utraque parte ad solennem & canonicam electionem unici Romani Pontificis possit deveniri. Datum Romæ apud sanctum Petrum, XI die Mensis decembris, Anno à nativitate Domini MCCCCVI.

Omnes Papatu cedere suadet Gregorius Papa ante Concil. Const.

Conditionata resignatio Papatus.

DISTINCTIO III.

Literæ Gregorii XII. ad Rupertum Romanorum Regem, & ad Cardinales Benedicti XIII. de unione.

IDem etiam *Gregorius* magis instans, non modo *Petro de Luna* Anti papæ, sed & *Regi Romanorum* atque *anti Cardinalibus* suam insinuavit intentionem, qua ad sanctam anhelat unionem, ita scribens:

GREGORIUS &c. cariſsimo in Christo filio RUPERTO, Regi Romanorum illustri, salutem & Apostolicam benedictionem. Eo celerius &c. & sic finit: Oratores nostros celeriter missuri sumus, qui de loco idoneo & decenti cum eisdem disponant ad hujusmodi unionem faciendam. His igitur cognitis de pace atque unitate Ecclesiæ bonam spem suscipere tua Serenitas debet. Nam profecto confidimus, tempus advenisse, in quo anxia Christianorum implebuntur vota.

Gregorii XII. sollicitudo pro eligendo uno Papa.

Amplius hortaturus *anti Cardinales* ad eradicandũ istud nefandissimum schisma, & ingerendam sanctam unionem ita scripsit *Gregorius*:

Ut vobis omnibus pateat: &c. Et infra: Obsecramus itaq; vos atque obtestamur per viscera misericordiæ Jesu Christi, quatenus in Deum oculos erigentes, & ad calamitatem, ob ipsum schisma afflictæ Christianitatis, piis affectibus respectantes, velitis exurgere, omnemque conatum cum eodem vestro Domino, ac reliquis quos hoc tangit negotium, excitare, ut tam desiderabile cunctis Christicolis bonum unionis hujusmodi subsequatur.

Desideriũ pacis.

Ex quibus luce clarius apparet, quantam diligentiam huic sanctissimo filio tuo infuderis, ut tam fideliter omnes

Affectus autoris in Gregoriũ.

omnes sibi contrarios in *sanctæ unionis reformationem* evocaverit, ut te præ oculis habentes mei misereantur tanto tempore desolatæ, tamque diu nimis afflictæ. Ut & ipse *verus* fuerit *Gideon*, qui filios Israel de manu suorum eripuit æmulorum.

Bonum certissime fuerat *principium*, bona exhortatio ejus, ut & diu rebellantes incitaverit ad *sanctæ unitatis bonum* penitus & plenarie perficiendum. Quo & tu laudaris, & ego ipsa in pristinam restituor unitatem.

Distinctio IV.

Epistola Benedicti XIII. ad Paulum de Ursinis, de unione sarcienda.

Visus uterq; Pontifex quærere pacẽ.

NEc fuere scripta tanti Patris inania, neque alterius, qui se *Benedictum* nominat, vacua conscientia. Uterque namque ad præfatum *unionis bonum* singulariter aspirat.

Videris namque gratiam tuam divinitus effusam his tribuisse: Cum & ipse *Benedictus* ejusdem fuerit propositi sancti. Quod manifeste claret ex epistola, quam *Paulo de Ursinis* miserat, cujus tenor sequitur in hæc verba: *BENEDICTUS, Episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio, nobili viro, PAULO de URSINIS, salutem & Apostolicam benedictionem. Ad nostrum auditum fama publica divulgante pervenit, intrusum in sede Romana esse ab hac luce subtractum. Verum cum ad eradicandum profugandumque occurrentis schismatis & senescentis erroris perniciem & procurandum Ecclesiasticam unitatem, illo teste, qui nihil ignorat, nostra aspiraverit & aspiret intentio; Pro tanto nobilitatem tuam, quam ad tanti prosecutionem negotii affectam novimus, rogamus, & hortamur, per aspersionem sanguinis Jesu Christi, quatenus apud illos, qui sub nomine Cardinalium præfato intruso, dum viveret, adhærebant, cum nunc sit acceptabile tempus, & oportunitas sit prompta ad pacem Ecclesiæ autore Domino consequendam, velis efficaciter interponere partes tuas, agasque indirecte exhortationibus oportunis, ut ad sedationem hujus horrendi schismatis velint totis pro viribus intendere: Nos enim, ulterioribus non parcentes laboribus aut impensis, parati sumus in loco decenti & idoneo, ac utrique securo, cum eis, sublato moræ dispendio, convenire, & dare operam talem, ut totus mundus cognoscat, quod per nos non stabit, quando vera unio in Dei Ecclesia habeatur: Et præstolamur in nostri misericordia Redemtoris, ut, ipso dirigente, qui novit, & præstante, qui potest, nobis & prædictis in unum convenientibus, finis huic deflendo schismati imponatur, & Christianus populus pacem diu desideratam effectualiter assequatur. Velis igitur, quæsumus, cum præfatis, modis tibi possibilibus, procurare, ut ipsi nobiscum, ut præfertur, pro tanto bono conveniant, & ad constituendum alium loco defuncti non procedatur, sed à tali actu abstineant. Talis enim constitutio schisma amplius concitaret, radicaret, & vias difficiliores redderet ad assequendam Ecclesiæ unitatem. Nos enim pro feliciori hujusmodi prosecutione negotii nuncios nostros ad partes illas brevitter destinare proponimus, plenis instructionibus eruditos. Hujusmodi autem directionem negotii velis quæsumus suscipere commendatissimam, recepturus ex hoc laudem grandem hominum, & immensum meritum apud Dominum. Datum Tholoni VIII. Cal. Decembr. Pontificatus nostri anno XIII.*

Benedicti XIII. pacis studiũ simulat.

Fucus Benedicti.

Calliditas Benedicti.

Et simili modo scripsit *rectoribus almæ urbis, quæ totius universi noscitur esse caput.*

Distinctio V.

Epistola responsoria Benedicti XIII. ad Gregorium XII. pro reparanda unione.

Affectus autoris in Benedictum.

PRocessit vir ille, *Petrus* videlicet *de Luna*, ut extolleret nomen suum, & laudabile illud faceret coram populo universæ terræ, rescribens epistolam præfato venerabili viro *Gregorio*. In qua primo gratias agit tibi, quod tua ineffabili clementia, quando venit temporis plenitudo,

nostræ humanitatis indumento contectus diversos in tuæ nativitatis exordio parietes copulasti, virumque huic flagitioso dedisti mundo, qui tota animi intentione, omnibusque viribus ad hoc anhelat, ut *pax Ecclesiæ atque unitas reformetur.*

Pro cujus unione, refert, se duobus prædecessoribus suis scripsisse. Et, quod displicenter eructat, quanquam ipse semper paratus extiterit, nullum tamen ab eis responsum congruum, nec verbum potuerit habere effectivum. Unde in plenum assurgens gaudium ita ad prædictum venerandum virum scribit:

Gloriatio Benedicti.

O te felicem, si ad hoc te Dominus reservavit, si facultatem ad ea, quæ tibi data videtur, cum omni diligentia efficaciter prosequens, nobis in affectu prosequendæ unionis te reddendo conformem, prout spopondisti, de contingentibus nil omittas. Ad hoc enim te piis exhortationibus invitamus, ad hoc nos promtos reperies, hoc videre summopere cupimus, ad hoc nostra prospiravit, & prospirat intentio, noster intendit & attendit affectus, ut Deo dirigente, qui novit, & præstante, qui potest, per nostra humanitatis ministerium unio in Dei Ecclesia desiderata sequatur.

Simulatio Benedicti.

Secundo principaliter insinuat, se nunquam resiliisse à præfato *sancto proposito*, quin omnibus modis & via, quibus potuerit, periculosi & horrendi schismatis optaverit & optet expulsionem, & erga alios, quos negotium tangebat, cum debita solicitudine sit omnino prosecutus. Nec per ipsum unquam stetisse aut staturum, quin, quantum in eo fuerit, ad præsentis schismatis anhelaverit extirpationem, & unionis assecutionem. Ad cujus rei evidentiam sic, ut jam sequitur, ipse inferendo ait:

Ut igitur de intentione nostra, quam habuimus & habemus ad hujus deflendi schismatis extirpationem, & unionis assecutionem, te certiorem reddamus, tibi præsentium tenore significamus, & offerimus, quod, ut tam præoptatum unionis negotium celerius & securius valeat executioni mandari, parati simus una cum collegio venerabilium fratrum nostrorum, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, in loco securo, decenti & idoneo, tecum aut cum quocunque successore tuo, cum tuis, qui pro Cardinalibus se gerunt, aut gerent, personaliter convenire pro unione Ecclesiæ tractanda, & favente Domino obtinenda: Ibique provise & ordinate de his, quæ pro securitate & acceleratione unionis prædictæ erunt oportuna ac necessario disponenda, parati sumus pro pace & salute animarum, ac unione & redintegratione Christianorum, in dicta conventione personaliter nostro verissimo juri, & papatui, pure, libere & simpliciter cedere & renunciare. Et efficaciter faciemus, si tu ibidem similiter renunciabis & cedes prætensis juri tuo & papatui, vel decedes, vel quicunque successor tuus consimiliter renunciabit & cedet prætensis, juri suo & papatui, vel decedet: Dummodo tu, vel quicunque successor tuus, & illi, qui apud partem tuam pro Cardinalibus se gerunt aut gerent, sic, ut præfertur, volueritis & voluerint cum effectu convenire & concordare nobiscum & cum venerabilibus fratribus nostris, ut exinde canonica unici Romani Pontificis sequatur electio & unio Ecclesiæ sanctæ Dei.

Benedictus invitat Gregoriũ ad resignationẽ Papatus.

Sic igitur ex prædictis patule cognoscitur, quantis laboribus, quantisve nisibus prænominatus *Petrus de Luna* ad unionem meam anhelaverit affectu, & quantum in eo fuerit pariter & effectu.

DISTINCTIO VI.

Epistola Petri de Luna ad Cardinales Gregorii: Et Cardinalium Petri de Luna ad Cardinales Gregorii, de unione redintegranda.

Hic etiam vir contentus non erat epistolâ Gregorio missa, sed etiam ipse, ut intentionem suam publicaret, scripsit *Cardinalibus Gregorii*, exhortans eos ad præfatam unionem effectualiter perficiendam. Tenor igitur sequitur sub hac forma:

BENEDICTUS &c. *universis, qui in hoc pernitioso schismate ANGELO CO-*

CORARIO, qui se GREGORIUM appellat, tanquam Cardinales adhærent, pacis & veræ unionis affectum pariter & effectum. Nuper &c. Et infra: *Unde vos requirimus, & exhortamur per viscera misericordiæ Jesu Christi, quatenus in hujusmodi proposito firmiter persistatis, quæ de labiis vestris processerunt, in irritum non veniant, sed opem feratis ad actum. Sicq; velitis partes vestras apponere efficaces, nihil, prout spopondistis, de contingentibus omittendo. Ut præoptatum unionis negotium ulterioris dilationis detrimenta non sentiat, sed Deo præstante, cujus causa tractatur, ad finem desideratum valeat breviter & feliciter pervenire. Nam quantum ad nos spectare dignoscitur, ad ejus accelerationem volumus & optamus resumta omni diligentia procedere, cum nobis post æternam salutem nil fuerit vel sit desiderabilius in hac vita.*

Benedicto urget pacem.

Illi etiam, qui se pro Cardinalibus *Petri* ejusdem tenent, Cardinalibus *Gregorii* notabilem miserunt epistolam *pro unione sancta* cito adimplenda. Cujus sententia scripta fuit sub hac forma:

Miseratione divina Episcopi, Presbyteri, ac Diaconi sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ CARDINALES universis & singulis pro CARDINALIBUS ANGELI CORARIO, quem nonnulli in hoc miserabili schismate Gregorium nominant, se gerentibus, Spiritum cogitandi, quæ sunt unitatis & pacis, & illa propitius exequendi. Vobis notum facimus &c. Et infra: *Intellectisque ipsarum literarum tenoribus fuimus ultra, quam dicere valemus, in Domino consolati &c.* Et magis infra: *Ad nil aliud vacamus, & vacare intendimus toto conamine, & summis præcordiis, quam ut quantocius in unum conveniamus locum. Ut, quod, paraclito inspirante, pariter mente concepimus, impleamus operibus. Nam secundum vestrum maximum oratorem pluris est considerate agere, quam considerare prudenter. Amputemus igitur pro Dei misericordia omnem moram, quæ in magnis negotiis summi solet esse periculi, & malos consuevit producere exitus. Spiritus sanctus vos constanter perseverare faciat in opere cæpto. Amen. Datum Marsil. anno Domini MCCCCVII.*

Pluris est considerate agere, quam considerare prudenter.

Ex his igitur omnibus clarissime lucet, quantis conatibus, quantisve nisibus parte ex utraque pro sancta tua *unione* sit laboratum, quantum ad affectum. De effectu vero in sequentibus nunc narrabo.

DISTINCTIO VII.

De Constituta Synodo Gregorii XII. & Benedicti XIII. in urbe Savona.

Deque Gregorii XII. excusatione aut tergiversatione.

OMnia, quæ in corde meo habeo, tibi propalavi, neque aliquid tibi, o mi amantissime sponse, abscondere possum, cui cuncta secreti mei scrinia aperio.

Hinc factum novi, post tot scripturarum plurium manifesta documenta, listos, de quibus præfatus sum, viros venerabiles *concordiam* iniisse, plene quoq; *convenisse de loco & tempore*, in quibus omni ambiguitate semota in *Savona* in festo sancti Michaelis Archangeli personaliter cum suis collegiis deberent se præsentare, accessuri ad tam solenne *unionis* meæ *opus*, & operam efficacem, ut extirparetur hoc penitus flagitiosum & horrendum, omnibus seculis infame schisma.

Consensus Pontificũ de colloquio in urbe Savona.

Enim verò si *Pontifex Romanus* in festo prædicto commode adesse nequiret, *dilationis tempus* statutum fuerat, ut in festo sanctorum omnium nullo fractus impedimento, nullave tractus morula, se nullatenus absentaret.

Dilatio indulta.

Sed præfatus GREGORIUS, se de hoc, postmodum factus impotens, excusavit, scribens PETRO de LUNA: *Cupientes ab intimis nostris præcordiis, ut pestiferum hoc schisma in Dei Ecclesia protinus extirpetur &c.* Et inferius: *Ut possemus præfixo in tempore, in loco decreto convenire, diligentiam adhibuimus, ut galeas fidas habere possemus. Sed quum huc usq; possibilitas nobis hujusmodi galeas habendi nullatenus data sit, nec spes certa sit, non solum octo, sed nec sex galeas consequendi, nisi facultas alia, quam totis effectibus exoptamus, nobis in futurum adveniat, non concernimus præfixo in tempore venire posse, de quo ab intimis anxiamur. Quæ jam notificare decernimus, ut hujusmodi, de qua dolemus,*

Tergiversatio Gregorii.

lemus, nostra impotentia nota fiat, daturi pro viribus operam, quantum divinitus ipsa concesserit, ut quamprimum facultas affuerit, ad consummationem extirpationis schismatis, & consecutionis unionis hujusmodi veniamus. Et cum paratam oportunitatem videbimus, curabimus celeriter referare. Si vero interim, quousque ipsarum galearum possit haberi commoditas, pro celeriori expeditione consummationis desiderabilis boni unionis præfatæ, respectu multiplicium mediorum, quæ apposita noscuntur tam gravia in conventionibus ipsis, pro reddendo locum Savonæ securum, ut locus non solum incommodus & valde gravis, inhabilis & indecens reddatur: In aliquo alio loco, utrique nostrum accommodo, convenire nobis ex multis respectibus, maxime pro conservatione status præfatæ Ecclesiæ, in temporalibus potissime, cum in maximo periculo & amissione fore noscitur, quod te latere non credimus, saluberrimum videretur. Super quo placeat celeriter respondere, ut salutaris utriusque provisio impendatur. Datum Romæ, apud sanctum Petrum, III. Idus Julii, Pontificatus nostri anno primo.

Excusatio Gregorii

colloquiũ fugientis.

DISTINCTIO IIX.

Epistola Benedicti XIII. ad Gregorium XII qua ob tergiversationem Gregorium corripit.

Affectus autoris in Benedictum.

HIs verbis, sive scriptis permotus *Petrus de Luna*, sive fraude, sive dolo, sive prudentia, sive astutia, sive Dei timore, sive hominum laude stimulatus, rescripsit in hunc modum:

BENEDICTUS &c. ANGELO CORARIO &c. Literas tuas sub eodem tenore recepimus iteratas. Quarum tenore perlecto mirari cogimur, nec facile credere possumus, te, sicut ex literis hujusmodi innuitur, ad concordiam inter nos & venerabiles fratres nostros, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales ex una, & nuncios tuos habentes à te & tuo prætenso collegio potestatem parte ex altera, solenniter firmatis & fere per totum orbem divulgatis, velle prætensis rationibus resilire, & causam Dei, ubi de salute agitur tot hæsitantium animarum, quæ non admittit sine dispendio tarditatem, sub dubia dilationis ambiguo dimittere sic suspensam. Nosti enim, & nos experientia sæpe probavimus, quod res ardua, maxime hoc nebuloso tempore, quo proh dolor multorum charitas refrigescit, non possint sine perplexitatum & laborum dispendiis optato fine concludi. Non est tamen nostræ credulitatis, quod Christus Dominus Ecclesiam sponsam suam admittat, spe optatæ conclusionis non adepta, sub tali labyrintho diutius evagari. Sed tandem felici arbitratu videtur, quod eam in statum eriget meliorem. Et si cuncta in arduis non ad vota succedunt, à bono tamen proposito non est faciliter desistendum. Nos jam circa conventa hujusmodi expensas & labores non modicos adhibuimus. Quod si facultas non adesset cum galeis sex, saltem cum quatuor, aut duabus etiam, si tu octo haberes, ad locum decretum fiduciaiter pergeremus. Hortamur ergo te per viscera misericordiæ Dei nostri, quatenus, considerates, quæ decet super tanto negotio in statera æquitatis appendere, resumtis viribus, de Dei gratia spe concepta, in recta intentione, quam gerimus ipso teste, hanc pacem, in decretis loco & terra, pro complemento eorum, quæ concordata sunt, velis infallibiliter convenire, & dare operam quantum ad te spectare dignoscitur ad agenda. Nos autem non sine laboribus & expensis permaximis, ut præmittitur, dispositi, quæ necessaria incumbebant, Domino concedente ad alia restantia exequenda fiducialiter properamus, omnia ponentes ante oculos judicis cuncta cernentis. Cujus clementiam humiliter imploramus, ut gressus illorum in viam salutis & pacis dirigat, qui in tam necessario negotio recte secundum eum incedunt, & causam ipsius sinceriter prosequuntur.

Benedictus reprehendit Gregorium tergiversantem.

Dilatio dubia.

Bono constanter insistendum.

Admonitio gravis.

Sic rescripsit *Petrus de Luna* venerabili viro *Gregorio*. Ubi præfatus *Petrus* se totum justum & rectum cernitur ostendere, seque excusatum exhibet, & pronunciat, sine culpa sua hoc pestiferum schisma me sponsam tuam tam horribiliter maculare. Apparet etiam hic egregius vir, Dominus *Gregorius*, incusari tanquam schismatis fautor & fotor, dum de his se excusat tanquam impotentem ad præfatum locum veniendi.

Ob

Ob cujus impotentiam prædictum execrabile schisma vires recepit perdurandi, quod usque in diem hodiernum, [qui est annus à nativitate tua M CCCCVIII.] in plenissimo proh dolor, stat vigore.

Inanis pacis quæsitæ eventus.

DISTINCTIO IX.

Metuitur de Concilio Constantiensi, ut quid in eo fiat aut concludatur de unione ac reformatione.

Benedictus & Gregorius ad Conciliũ Const. non venerunt.

EX his breviter lacrymis vultu suffusis horreo, *præfatos viros* cum cœtu fidelium ad *Concil. Constantiense non accessuros.* Cujus *aditus impossibilior* apparet, tum ex loci parte, tum ex parte personarum conventurarum, & viæ distantia, quàm locus ille, qui fuit illis duobus viris cum eorum adhærentibus designatus.

Colloquiũ Savonense dissipatum.

Retractum est igitur sanctum propositum, & causa mea manet suspensa. Et ubi de animarum salute deberet tractari, pes lassus & fatigatus est, antequam arriperetur iter. Tota diligentia solo tenus prostrata. Quis putasset, *tantos viros*, tam ferventer ad sanctam animatos unionem, *pedem retraxisse*, qui viribus ex totis cordatissimi facti illam optaverant? Sed dum tam ignito hanc prosequebantur ingenio, *obtusum* est *insipiens cor eorum*, & facti sunt *fabula mundi totius*, diem usque in hodiernum. O deflenda sanctæ unionis insignis contumacia! O deploranda magnanimorum Principum & magnatum pervicax desidia! O lamentanda mei ipsius inexplebilis vorago, pelagusque teterrimum! Quis me universo ludibrium fecit, & improperium exprobrantium, ut veraciter Mahometi, Saracenorum atq; Judæorum opprobrium reipsa & nomine sim impudenter effecta? Initiata sunt principia pacis, clariora per orbem prædicata. Sed destiterunt & defecerunt, famosioribus finibus, imo turpissimis, rem tam sanctam, tam salubrem, tamque perutilem terminantes. Quis est homo non intelligens, non considerans, tam præcellens negotium, tam periculoso termino clausum, plerisque convitiis, contumeliis & opprobriis exprobrari? Cujus initii finis præoptabilis, ab omni sanctorum ac prudentum expectabatur collegio virorum.

Reprehenduntur Papæ ob neglectam pacem.

Uniri duo isti Pontifices non potuerunt ante Concil. Const.

Clamabant magni, *pax erit in terra nostra*; Clamabant parvi, *redivivo flore gramina virent*; Clamabant mediocres, desiderandus absque dubio affectus, adveniet unionis effectus. Sed proh pudor, tot elevata in gaudiorum tumulos sancta præcordia repulsam sunt perpessa.

Spes pacis inanis.

Restat igitur nil aliud, quam de futuro, de quo fingitur, *Constantiensi Concilio* verba atque dicta sepellere, rumores dirumpere, & famam, ne evolet per aëra, diffringere, ne tantam rem iterum *frustratus* sequatur *finis*, & rumor novissimus pejor fiat priore. Silendum igitur præ omnibus præcipio, ora claudere mando, linguamq;, ne in verba prorumpat, suspendi jubeo, ne ipsa, quæ quondam, o mi Rex, tui sponsa fui unica & legitima, tanquam synagoga videar repellenda. Sed neque hac suffulta fortissima *ratione* silebo: Ad *aliam* illico procedo fortiorem.

Metus publicus de Concilio Constantiensi antequã inchoaretur.

DISTINCTIO X.

De infausto Concilii Pisani exitu, in quo pro uno Papa constituendo tria emersere capita.

UTinam silere valerem, quæ præ tristitia locutura lacrymas insatiabiliter effundere cogor, præcordiorum viscerumque meorum inexplicabiles dolores continere nequiens. Unde amaritudines. Quas utique, si valerem, explicarem, tam flebiliter tamque amaricate ipsas sustineo. Enimvero linguæ deficiunt & hominum & Angelorum, totius vitæ meæ ærumnosas exprimere tristitias, quæ tota spe desolata jaceo, turbata nimis. Et per-

perpendere viribus ex omnibus nequeo, quomodo tantas valeam evadere pœnas, quarum terminum sola ipsa mors ponet, aut seculi hujus lacrymandus & desideratus mihi finis.

Nam quo plus expectationi inhæreo, tanto magis *expectatione deficio*, & quo plura solatiorum speique evomuntur eloquia, tanto plus *ab optato receditur fine.* Cumq; jamjam certus exponatur & figatur omnis amaritudinis exitus, infigitur totius turpitudinis ingressus. Eheu, quid referam misera, quid faciam caliginosa nubecula, quis deducet me, ut solis radios non videam, quis quondam mihi dies vitæ meæ optabiles nunc vero lacrymosos, quacunq; etiam morte obnoxios auferet, ne vel nefandis nefandiora cernam, tristibus tristiora adjectura?

Concilii Pisani descriptio.

Congregavere filii mei congregationem, nescio, cum *Dathan & Abyran*, vel *Mose & Aaron*, *in civitate Pisana*, cum cujus vel quorum nescio consensu Regis vel Imperatoris, aut Papæ aut Principum. Itaque omne concilium summi Apostolici placito, neque sine ejus velle debet convocari.

Gregorio in Concilio Pisano non extitit.

Certissimum tamen est, *in eodem Pisano Concilio Papam Gregorium*, qui tunc currente tempore orbem quasi per universum, Petri de Luna demta parte, pastor colebatur universalis, *non extitisse.*

Gregorius in Concilio Pisano remotus.

Cui à Cardinalibus fuit subtracta obedientia, tanquam schismatis nutritori, die XI Mensis Maji, anno à nativitate tua MCCCCVIII. Omnesque ipsi adhærentes tanquam schisma foventes pronunciavere mulctandos.

Alexander V. in Concilio Pisano electus.

Et ibi electus fuit *Petrus de Candia, ordinis Minorum*, & vocatus est *Alexander Quintus.* Hæc ita facta, orbis testatur Romanus.

Ecce, qualis *unio*! Imo vide, qualis nova *divisio.* Est certe scissura execrabilis. Unum pastorem summum, ut unica esset caula tua, efficere voluerunt, & facti sunt tres. *Bivira* fueram, & *triviram* me fecerunt. O filii prudentes, quomodo plures patres procreastis? Cujus vel quorum deside culpa, sat ignoro. Me præ omnibus matrem novi infelicem! Quicquid de his perstiterit, qui se forsan felicia putavere mancipia. Sed non beatos filios æstimo, quos infelix finis miseros clamat natos.

Disfidia per Concilium Pisanum aucta.

Et adhuc *anno præsenti*, qui currit infeliciter, qui est *annus MCCCCXIV.* doloroso atque timoroso corde præstolor, metuens, *schisma* hoc *inveteratum non posse extirpari.* Rumores igitur, qui de *Constantiensi* currunt *Concilio*, opprimendos consulo, juxta illud Poetæ, qui adjicit causam talia silendi:

Fata Anni 1414. Metus publicus illio temporis de Concil. Const.

Rumores fuge, ne incipias novus autor haberi.

Et idem:

Nam miranda canunt, sed non credenda Poëtæ.

Nosti enim, *Petrum de Luna* se pro Papa gerere, similiter *Gregorium*, simulque *Johannem XXIII:* E quibus non duo sufficerent, sed superabundarent. Sicq; ex totius mundi prudentia atque sapientia virorum, qui unum caput facere voluerunt, tres Papas effecerunt.

Tres illo tempore Papæ. Concilii Pisani eventus.

Et verendum nimis, *ne*, si *Constantiense Concilium* effectum cœperit, *quatuor ibi formentur.* Ut de tam flebili casu meo etiam in posterum non modo homines, sed & elementa, imo cœli cum suis sideribus lugeant & tristentur.

Concilii Const. periculum.

Unde ego jam anxiata spiritu, quid dicere boni fati valeam, ignoro. *Tacere reputo melius.* Tamen, si aliqua respondere, aut proponere volueris, usque in sequentem sextum reservato librum.